

(4) เศาะลาฮฺขอฝน เศาะลาฮฺที่ได้บัญญัติขณะเกิดความแห้งแล้งหรือน้ำได้ดินแห้ง เป็นเศาะลาฮฺชนิดที่ทำให้กระทำขณะที่เกิดเหตุการณ์และหมดเวลาเมื่อเหตุการณ์ผ่านไป เช่น มีฝนตก หรือน้ำได้ดินเริ่มไหล ได้มีรายงานจากท่านนบีได้กล่าวว่า

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال : ((خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَوْمًا يَسْتَسْقِي ، فَصَلَّى بِنَا رَكَعَتَيْنِ بِلَا أَذَانٍ وَلَا إِقَامَةٍ ، ثُمَّ خَطَبَنَا وَدَعَا اللَّهَ وَحَوْلَ وَجْهَهُ نَحْوَ الْقِبْلَةِ رَافِعًا يَدَيْهِ ، ثُمَّ قَلَبَ رِدَاءَهُ فَجَعَلَ الْأَيْمَنَ عَلَى الْأَيْسَرِ وَالْأَيْسَرَ عَلَى الْأَيْمَنِ))

(رواه ابن ماجه.1996: 1268)

ความว่า

จากอบี ฮุรไอยเราะฮฺ กล่าวว่า ”ท่านเราะสูล ﷺ ได้ออกไปขอฝนในวันหนึ่งและท่านได้นำเศาะลาฮฺ(อิหม่ามเศาะ ลาฮฺ)พวกเราสองรอกอต์โดยไม่มีการอะซานและอิกอมะฮฺ จากนั้นท่านได้แสดงธรรมอ่านคูกุบะฮฺแก่พวกเราและได้คูอาอ์ต่ออัลลอฮฺโดยหันหน้าไปทางกิบละฮฺ ยกมือทั้งสองข้างขึ้นและกลับฝ่าคลุมของท่านโดยท่านได้กลับเอาด้านขวาไปไว้ทางซ้ายและด้านซ้ายไปไว้ทางขวา“

(บันทึกโดย Ibn Majah, 1996: 1268)

ก. เศาะลาฮฺฟิรฎุกิฟายะฮฺ

เศาะลาฮฺญะนาซะฮฺ(เศาะลาฮฺแก่ศพ) จำเป็นต้องเศาะลาฮฺแบบญะมาอะฮฺและมีหุก่มเป็นฟิรฎุกิฟายะฮฺ ได้มีรายงานจากท่านเราะสูล ว่า

((أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ نَعَى النَّحَّاشِيَّ فِي الْيَوْمِ الَّذِي مَاتَ فِيهِ خَرَجَ إِلَى الْمُصَلِّي ، فَصَفَّ بِهِمْ وَكَبَّرَ أَرْبَعًا))

(رواه البخاري.1992: 1188)

ความว่า

”แท้จริงท่านเราะสูล ﷺ ได้รับแจ้งข่าวการเสียชีวิตของนัจญะฮียฺในวันที่เขาได้เสียชีวิต ท่านได้ออกไปยังสถานที่เศาะลาฮฺและได้จัดแถวประชาชนและท่านได้ดักบิรสี่ครั้ง“

(บันทึกโดย al-Bukhariy, 1992: 1168)

2.2 เสาะลาสุญะมาอะฮฺ

2.2.1 ความหมายของเสาะลาสุญะมาอะฮฺ

ความหมายเชิงภาษาศาสตร์ของ “อัลญะมาอะฮฺ” (الجماعة) นำมาจากคำว่า อัลญุมูอ (الجمع) หมายถึง การรวมสิ่งหนึ่งโดยเอาสิ่งหนึ่งมาไว้ใกล้กับอีกสิ่งหนึ่ง เช่น กล่าววา جمعته (ฉัรรวมมัน) แล้วมันมารวมอยู่ด้วยกัน

มาจากคำว่า อัล อัจติมาอ (الاجتماع) การรวมเป็นกลุ่ม ซึ่งตรงข้ามกับการแตกแยก เป็นกลุ่มเล็กกลุ่มน้อย(التفرق) หรือเป็นกลุ่มนิกาย(الفرقة)

อัลญะมาอะฮฺ(الجماعة) จึงหมายถึง ผู้คนจำนวนมาก หมายถึง กลุ่มคนที่มารวมกัน ด้วยวัตถุประสงค์หนึ่งอีกด้วย

ความหมายเชิงวิชาการของ “อัลญะมาอะฮฺ”

อัลญะมาอะฮฺ ในทางวิชาการหมายถึง กลุ่มหรือหมู่คณะมุสลิม(جماعة المسلمين) ได้แก่ชาวสะลัฟ ของประชาชาติอิสลาม คือ บรรดาเสาหาบะฮฺ บรรดาตาบียีนและผู้คนที่ดำเนินตามพวกเขาบนพื้นฐานของหลักคุณธรรมราบจนถึงวันพิพากษา

พวกเขาเหล่านั้นต่างรวมบนพื้นฐานของคัมภีร์ของอัลลอฮฺและอัลสุนนะฮฺ และความเป็นอยู่ของชีวิตของพวกเขาอยู่บนแนวทางเดียวกันกับชีวิตเราะฮฺลุ ﷺ ไม่ว่าชีวิตภายนอกหรือชีวิตภายใน

เสาะลาสุญะมาอะฮฺ หมายถึง เสาะลาสุที่มุสลิมปฏิบัติร่วมกันตามที่ท่านนบี ﷺ ได้วางแนวทางในการเสาะลาสุญะมาอะฮฺไว้ในหะดีษของท่านหลายบทด้วยกัน จนทำให้นักปราชญ์ให้ความสำคัญต่อเสาะลาสุญะมาอะฮฺมากมาย

เสาะลาสุญะมาอะฮฺ (صلاة الجماعة) สามารถอธิบายได้ดังนี้อัลกุรอานได้ประทานไว้ดังนี้

﴿وَإِذَا كُنْتَ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلَاةَ فَلْتَقُمْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا أَسْلِحَتَهُمْ فَإِذَا سَجَدُوا فَلْيَكُونُوا مِنْ وَرَائِكُمْ وَلْتَأْتِ طَائِفَةٌ أُخْرَى لَمْ يُصَلُّوا فَلْيُصَلُّوا مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا حِذْرَهُمْ وَأَسْلِحَتَهُمْ وَدَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ تَغْفُلُونَ عَنْ أَسْلِحَتِكُمْ وَأَمْتِعَتِكُمْ

فَيَمِيلُونَ عَلَيْكُمْ مَيْلَةً وَاحِدَةً وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ كَانَ بِكُمْ أذىٌ مِّنْ مَّطَرٍ أَوْ كُنتُمْ
مَّرَضَى أَنْ تَضَعُوا أَسْلِحَتَكُمْ وَخُذُوا حِذْرَكُمْ إِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُّهِينًا ﴿

(النساء: 102)

ความว่า

“และเมื่อเจ้า²⁰อยู่ในหมู่พวกเขา แล้วเจ้าได้ให้มีการเสาะลาฮูขึ้นแก่พวกเขา ดังนั้น
กลุ่มหนึ่งจากพวกเขาก็จึงยื่นเสาะลาฮูร่วมกับเจ้าและก็จึงเอาอาวุธของพวกเขาถือไว้ด้วย ครั้นเมื่อ
พวกเขาสูญคแล้ว²¹ พวกเขาก็จึงอยู่เบื้องหลังของพวกเจ้า²² และอีกกลุ่มหนึ่งที่ยังมิได้เสาะลาฮูก็จึงมา
และจึงเสาะลาฮูร่วมกับเจ้า และจงยึดถือไว้ซึ่งการระมัดระวัง²³ ของพวกเขา และอาวุธของพวกเขา
บรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธานั้น หากว่าพวกเขาละเลยอาวุธของพวกเขาและสัมภาระของพวกเขาแล้ว
พวกเขาที่จะจู่โจมพวกเจ้าอย่างรวดเร็วและไม่มีบาปใด ๆ แก่พวกเจ้า หากว่าพวกเจ้ามีความ
เคียดแค้น เนื่องจากฝนตกหรือว่าป่วย ในการที่พวกเจ้าจะวางอาวุธ²⁴ ของพวกเจ้าและพวกเจ้าก็จง
ยึดถือไว้ซึ่งการระมัดระวังของพวกเจ้า แท้จริงอัลลอฮ์ทรงเตรียมไว้แล้ว ซึ่งการลงโทษที่ยังอัปยศ
แก่ผู้ปฏิเสธศรัทธาทั้งหลาย ”

(อันนิสาอ : 102)

และหะดีษของท่านนบีได้อธิบายเกี่ยวกับรูปแบบ คือ การเสาะลาฮูจะมาอะฮุนั้น
อย่างน้อย 2 คน โดยเป็นอิหม่าม 1 คน และเป็นสัปบุรุษประจำมัสยิด 1 คน ดังนี้

عَنْ قِبَاثِ بْنِ أَشِيمٍ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : ((صَلَاةُ الرَّجُلَيْنِ يَوْمٌ
أَحَدُهُمَا صَاحِبُهُ أَزْكَى عِنْدَ اللَّهِ مِنْ صَلَاةِ أَرْبَعَةٍ تَتَرَى ، وَصَلَاةُ أَرْبَعَةٍ يَوْمُهُمْ أَحَدُهُمْ
أَزْكَى عِنْدَ اللَّهِ مِنْ صَلَاةِ ثَمَانِيَةٍ تَتَرَى ، وَصَلَاةُ ثَمَانِيَةٍ يَوْمُهُمْ أَحَدُهُمْ أَزْكَى عِنْدَ اللَّهِ
مِنْ صَلَاةِ مِائَةٍ تَتَرَى))

²⁰ หมายถึง ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ

²¹ เมื่อกลุ่มหนึ่งเสาะลาฮูตามท่านนบี ﷺ ได้รอกอ์ตหนึ่งแล้ว

²² ให้ถอยไปอยู่เบื้องหลังเพื่อระมัดระวัง ไม่ให้ฝ่ายศัตรูถือโอกาสโอบเข้ามาด้านหลังเพื่อโจมตีขณะทำการเสาะลาฮู

²³ ให้กลุ่มที่สองซึ่งกำลังทำการเสาะลาฮูกับท่านนบี ﷺ อยู่ นั้นได้ยึดถือไว้ซึ่งการระมัดระวังเพราะในขณะนี้ฝ่ายศัตรู
อาจจะรู้แล้วว่าฝ่ายมุสลิมกำลังเสาะลาฮู พวกเขาอาจจะถือโอกาสนี้โจมตีก็ได้ ส่วนที่มิได้ให้กลุ่มแรกระมัดระวัง
ขณะที่ทำเสาะลาฮูนั้นก็เพราะว่าในขณะที่ฝ่ายมุสลิมเข้าแถวเพื่อทำการเสาะลาฮูนั้น ฝ่ายศัตรูย่อมเข้าใจว่าเป็นการ
เตรียมตัวเพื่อทำการรบ

²⁴ ไม่ถืออาวุธขณะทำการเสาะลาฮู

(رواه الطبراني : 14812)

ความว่า

ท่านกอบาซ บิน อะซิม رضي الله عنه กล่าวว่า ท่านเราะสูล ﷺ กล่าวว่า เศาะลาฮฺของผู้ชาย 2 คน โดยให้คนหนึ่งเป็นอิหม่าม เป็นที่พอใจของอัลลอฮ์ยิ่งกว่าเศาะลาฮฺ 4 คน โดยทำกันโดยส่วนตัว และเศาะลาฮฺของ 4 คน ญะมาอะฮฺเป็นที่พอพระทัยยิ่งกว่าเศาะลาฮฺ 8 คน โดยทำกันส่วนตัว และเศาะลาฮฺ 8 คน โดยมีอิหม่าม ดีกว่าเศาะลาฮฺ 100 คนที่ทำกันส่วนตัว”

(บันทึกโดย al-Ṭabrānī, 1985 : 14812)²⁵

และท่านอิบนุอับบาส رضي الله عنه ได้อธิบายเศาะลาฮฺ คือ ให้ความสมบูรณ์ในการรูกู สุญูด การอ่านมีความถูกต้องและมีความศรัทธาอย่างเต็มเปี่ยม (อิบนุกาษีร : 774)

2.2.2 หุก่มของเศาะลาฮฺญะมาอะฮฺ

หุก่มของเศาะลาฮฺญะมาอะฮฺนั้นอุลามาอฺได้มีทัศนะที่แตกต่างกัน ในที่นี้เพื่อสามารถเข้าใจอย่างง่ายนั้นขอแบ่งดังนี้ นำเสนอดังนี้

2.2.2.2 คำพูดของบรรดาอุละมาอฺในมัซฮับชาฟีอี

ต่อไปนี้เป็นคำกล่าวของ บรรดา อิหม่าม ผู้เป็น อาวุโส บางคนในมัซฮับ ชาฟีอีที่ฉันได้คัดลอกคำกล่าวนี้จากหนังสือของพวกเขาทั้งหลาย

ก. อิหม่ามมุฮัมมัด บิน อิดริส อัชชาฟีอี

อิหม่ามอัชชาฟีอีได้กล่าวว่า : ฉันจะไม่พอนผันแก่ผู้ที่สามารถปฏิบัติการเศาะลาฮฺญะมาอะฮฺโดยที่เขาไม่ต้องไปมัสยิด ยกเว้นผู้ที่มิกิจธุระจำเป็นที่อิสลามอนุญาตให้ (Shafī'iy, 1393 : 1/154) และท่านยังกล่าวอีกว่า:ให้สิ่งเล็ก ๆ มามัสยิดและเข้าร่วมเศาะลาฮฺญะมาอะฮฺ เพื่อให้พวกเขาเคยชินกับญะมาอะฮฺ (Shamsu al – Din Muhammad bin Ahmad, 1359: 1/151 อ้างใน Faql ‘Ilahiy: 1992)

ข. ความคิดเห็นของนักรายงาน หะดีษในมัซฮับชาฟีอี

พวกเขาได้กล่าวว่า: แท้จริงการเศาะลาฮฺญะมาอะฮฺเป็นฟิรฎุอันนุ ขณะทีอิ หม่าม อันนะวะวีย์ได้กล่าวถึงคำพูดของบรรดาอุละมาอฺในมัซฮับอัชชาฟีอีเกี่ยวกับบทบัญญัติว่าด้วยการเศาะลาฮฺญะมาอะฮฺ ท่านพูดว่า : ความคิดเห็นที่ 3 คือ ฟิรฎุอันนุ แต่มันไม่ใช่เป็นเงื่อนไขของการ

²⁵ บันทึกโดย Al-Ṭabrānī ใน al- Mu’jam al-Kabir, 1985: 73 - 74
ระดับของหะดีษ หะดีษหะสัน (al -Bani ในเศาะเฮียะหุมัชกาฮฺ : 412)

เศาะลาฮ์ที่ถูกต้องและความคิดเห็นที่ 3 นี้เป็นคำพูดของอุละมาอ์ผู้อาวุโสของเราทั้งสอง ซึ่งทั้งสองมีความชำนาญในด้านฟิกฮ์และหะดีษ ทั้งสองนี้คือ อะบูบักร์อิบนุคุษัยมะฮ์และอิบนุลมุญซิร (al – Nawawiy, n.d. : 4/75 อ้างใน Faql ‘Ilahiy : 1992) และอัลหาฟีซ บิน ษะญัวร์ ได้กล่าวไว้ว่า: คำกล่าวที่ว่าเศาะลาฮ์ญะมาอะฮ์เป็นฟิรฎอ์ยุนันั้นเป็นความคิดเห็นของกลุ่มนักรายงานหะดีษจากมัชฮับฮาฟีอียะฮ์ เช่น อะบีเยาะรู อิบนุคุษัยมะฮ์ อิบนุลมุญซิรและอิบนุหิบบาน (Ibn Hajar, n.d.: 2/126)

ก. คำพูดของอิหม่าม อะบู เยาะรู

อิหม่ามอิบนุลมุญซิร ได้รายงานจากอะบูเยาะรูว่า: การเศาะลาฮ์ญะมาอะฮ์นั้นเป็นวาญิบ ผู้ใดก็ตามไม่มีทางที่จะละทิ้งได้นอกจากผู้ที่มีกิจธุระที่ผ่อนผันได้ (al – Qurtubiy, n.d.: 1/439)

ง. ความคิดเห็นของอิหม่ามอิบนุคุษัยมะฮ์

ความคิดเห็นของท่านจะเห็นได้ชัดในหัวข้อที่กล่าวถึงการเศาะลาฮ์ญะมาอะฮ์ในหนังสือเศาะเฮียะฮ์ของอิบนุคุษัยมะฮ์ หัวข้อดังกล่าว เช่น:

- (1) บทที่ว่าด้วยการสั่งให้คนตาบอดมาเศาะลาฮ์ญะมาอะฮ์ ถึงแม้ว่าเขาจะกล้วนกลูกและหมาในหากเขามาเศาะลาฮ์ญะมาอะฮ์ก็ตาม (Ibn Khuzaimah, n.d.: 2/367)
- (2) บทที่ว่าด้วยการสั่งให้คนตาบอดมาเศาะลาฮ์ญะมาอะฮ์ ถึงแม้ว่าบ้านเรือนของเขาจะอยู่ไกลจากมัศยิด ผู้นำทางเขาไม่อาจจะนำทางเขาสู่มัศยิดและหลักฐานที่บ่งชี้ว่าการมาเศาะลาฮ์ญะมาอะฮ์นั้นเป็นฟิรฎอ์ ไม่ใช่เป็นเพียงสิ่งพะฎีละฮ์(ประเสริฐ) กล่าวคือ ห้ามไม่ให้กล่าวว่า: ไม่มีข้อผ่อนผันสำหรับผู้ใดก็ตามในการละทิ้งสิ่งที่เป็นพะฎีละฮ์ (Ibn Khuzaimah, n.d.: 2/367)
- (3) บทที่ว่าด้วยการเข้มงวดต่อผู้ที่ละทิ้งการเศาะลาฮ์ญะมาอะฮ์ (Ibn Khuzaimah, n.d. : 2/369)
- (4) บทที่ว่าด้วยการเตือนถึงการเป็นนิฟาก(หน้าไว้หลังหลอก) แก่ผู้ที่ละทิ้งการเศาะลาฮ์ญะมาอะฮ์ (Ibn Khuzaimah, n.d. : 2/369)
- (5) บทที่กล่าวถึงการเศาะลาฮ์ที่เป็นเรื่องหนักที่สุดสำหรับ คนมุนาฟิกและการเตือนเป็นการนิฟากแก่ผู้ที่ละทิ้งการเศาะลาฮ์อิซาอ์และศุบหุแบบญะมาอะฮ์ (Ibn Khuzaimah, n.d. : 2/370)
- (6) บทที่ว่าด้วยการเข้มงวดในการละทิ้งการเศาะลาฮ์ญะมาอะฮ์ของหมู่บ้านหนึ่งๆ และการแซกแซงของชัยฎอนในตัวผู้ที่ละทิ้งการเศาะลาฮ์ญะมาอะฮ์ (Ibn Khuzaimah, n.d. : 2/371)

จ. ความคิดเห็นของ อิหม่ามอิบนุลมุญซิร

ความคิดเห็นของอิบนุลมุณซิรจะเห็นได้ชัดในหัวข้อที่ท่านกล่าวในหะดีษต่างๆ ที่มีมาในบท “อัลอิหม่ามะฮฺ: การเป็นผู้นำ” จากหนังสือแต่งของท่านที่มีคุณค่ายิ่งซึ่งได้ให้ชื่อว่า “อัลเอาสะฎุ ฟิ อัลสุนนะนิ วะ อัลอิจมาอฺ วะ อัลอิกติลาฟ ” ในบรรดาหัวข้อที่ท่านได้กล่าวถึงดังต่อไปนี้:

(1) การกล่าวถึงการเป็นวาญิบของการมาเสาะลาฮฺญะมาอะฮฺต่อผู้ที่ตาบอด ถึงแม้ว่าบ้านเรือนของเขาจะอยู่ไกลจากมัสยิดและทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นว่าการญะมาอะฮฺนั้นเป็นการวาญิบ ไม่ใช่แค่เป็นเรื่องสุนัต (Ibn al – Mundhir, 1405 : 4/132 อ้างใน Faql ‘Ilahiy : 1992)

(2) การกล่าวถึงความเข้มงวดต่อการละทิ้งการเสาะลาฮฺอิซาอฺแบบญะมาอะฮฺ (Ibn al – Mundhir, 1405: 4/133 อ้างใน Faql ‘Ilahiy: 1992)

(3) การกล่าวถึงคำเตือนการเป็นนิฟากสำหรับผู้ละทิ้งการเสาะลาฮฺอิซาอฺ และศุบหฺแบบญะมาอะฮฺและเสาะลาฮฺทั้ง 2 เวลานี้ คือ การเสาะลาฮฺที่ลำบากและหนักที่สุดต่อคนมุนาฟิก(Ibn al – Mundhir, 1405 : 4/134 อ้างใน Faql ‘Ilahiy : 1992)

(4) หลังจากที่อิบนุลมุณซิรได้ยกอ้างหะดีษต่างๆ ที่บ่งชี้ถึงการเป็นฟิรฎูของการเสาะลาฮฺญะมาอะฮฺแล้ว ท่านยังกล่าวอีกว่า : หะดีษต่างๆ นี้ที่บ่งบอกถึงการเป็นวาญิบของการญะมาอะฮฺสำหรับผู้ที่ไม่ใช่ผู้อ่อนผันใดๆ

ฉ. ความคิดเห็นของอิหม่ามอิบนุหิบบาน

ในหนังสือเสาะเฮียะหฺของท่านได้ชี้ชัดความคิดเห็นของท่าน เช่น:

(1) คำกล่าวของท่านที่ว่า: บทที่ว่าด้วยการเป็นฟิรฎูของการเสาะลาฮฺญะมาอะฮฺ และเหตุจำเป็นต่างๆ ที่อนุญาตผ่อนผันได้ (Ala’u al – din , 1407 : 5/411)

(2) คำกำกับท้ายในหะดีษที่เกี่ยวกับอิบนุอุมมุ๊กตุม ท่านกล่าวว่า: ในคำขอของอิบนุ อุมมุ๊กตุม จากนบี ﷺ เพื่อผ่อนผันให้เขาไม่ต้องมาเสาะลาฮฺญะมาอะฮฺและคำกล่าวของท่านเราะฮฺลุล ﷺ ที่ว่า: เจ้าจงมา ถึงแม้จะอยู่ในสถานการณ์ที่ต้องคลานมาก็ตาม มันเป็นหลักฐานที่ยิ่งใหญ่นักว่า คำสั่งนี้เป็นวาญิบไม่ใช่แค่เรื่องสุนัต กล่าวคือ หากการมาเสาะลาฮฺญะมาอะฮฺของผู้ที่ได้ยินเสียงอะซาน ไม่ใช่เป็นเรื่องวาญิบ แน่อนท่านนบี ﷺ จะต้องให้ข้อผ่อนผันแก่เขาเพราะคำขอนั้นออกจากปากเขาเองและเป็นไปไม่ได้ที่จะไม่มีข้อผ่อนผันที่นอกเหนือจากฟิรฎู (Ala’u al – din , 1407 : 5/414 - 415)

(3) การตั้งหัวข้อของท่านแก่หะดีษของอิบนุอับบัส : (ผู้ใดที่ได้ยินเสียงอะซานแต่ไม่มารับ ...) โดยที่ท่านได้ตั้งหัวข้อว่า : การกล่าวถึงหะดีษที่ว่าด้วยหลักฐานที่บ่งชี้ถึงการเป็นวาญิบในเรื่องนี้และไม่ใช่เป็นแค่เรื่องสุนัต (Ala’u al – din, 1407: 5/415)

(4) คำขยายความของท่านต่อ อะหะดีษอิบนุอุมร์ที่ว่า: หากพวกเรามิได้เห็นคนใดคนหนึ่ง ... ท่านกล่าวว่า : การกล่าวถึงสิ่งที่ท่านได้เตือนภัยต่อผู้ที่พลาดจากญะมาอะฮ์ ในสมัยท่านเราะฮ์ลุล ﷺ (Ala' u al – din , 1407 : 5/455)

ฉ. อัลกอฎีย์อะบะบูษุญาอู อะหฺมัดอิบน์อัล-หะสันอิบน์อะหฺมัด อัลอัศบะฮานีย์ ท่านกล่าวว่า : การเสาะลาฮ์ญะมาอะฮ์เป็นสุนัตมุอ์กัคคะฮ์ (al – Asbahaniy ,n.d. : 1/255 อ้างใน Faql ‘Ilahiy : 1992)

ญ. อิหม่าม อันนะวะวียี

ท่านกล่าวว่า : การเสาะลาฮ์ญะมาอะฮ์นั้นเป็นฟัรฎูอัยน์ในเสาะลาฮ์มุอ์กัคคะฮ์สำหรับเสาะลาฮ์ 5 เวลานั้นมีหลายแง่มุมมอง ความคิดเห็นที่ใกล้กับความถูกต้องที่สุด คือ เป็นฟัรฎูกิฟายะฮ์ ความคิดเห็นที่ 2 เป็นเรื่องสุนัต ส่วนความคิดเห็นที่ 3 เป็นฟัรฎูอัยน์ ข้อคิดเห็นทั้งหมดนี้เป็นคำกล่าวของสหายเรา เช่น อิบน์ลุมอนชีร์และอิบน์คุชัยมะฮ์ มีบางคนกล่าวว่า : มันเป็นคำพูดของอิหม่ามอัชชาฟีอีย์เอง (al – Nawawiy, 1405 : 4/75)

อิหม่ามอันนะวะวียีได้กล่าวอย่างชัดเจนว่า : ผู้ที่ว่าการเสาะลาฮ์ญะมาอะฮ์เป็นสุนัตเขาจะหมายถึงว่า : หากเรากล่าวว่ามันเป็นสุนัต ดังนั้นจะหมายถึงสุนัตมุอ์กัคคะฮ์ สหายของเราบางคนพูดว่า : การไม่เสาะลาฮ์ญะมาอะฮ์เป็นมักรูฮ์ คำกล่าวนี้เป็นคำพูดของเช็คอะบะบูฮามิดและอิบน์เสาะบาฆและคนอื่น ๆ (al – Nawawiy, n.d. : 4/75 อ้างใน Faql ‘Ilahiy : 1992)

ฎ. อัลลามะฮ์ อิบน์ลกอสิม อัลฆะมาซียี

ท่านกล่าวว่า : ในบรรดาคำพูดทั้งสี่ ข้อคิดเห็นที่แข็งแกร่งด้วยหลักฐาน คือ การเสาะลาฮ์ญะมาอะฮ์เป็นฟัรฎูกิฟายะฮ์ (Ibn al – Qasim, n.d.: 1/193 อ้างใน Faql ‘Ilahiy: 1992)

ฏ. เช็คสุลัยมานอัลญะมาล

ท่านกล่าวอย่างชัดเจนในหมายคามของฟัรฎูกิฟายะฮ์ว่า : หากเราพูดว่าการเสาะลาฮ์ญะมาอะฮ์นั้นเป็นฟัรฎูกิฟายะฮ์และการปฏิบัติมันจะได้แสดงถึงเอกลักษณ์แห่งอิสลามที่แน่ๆ ก็คือ มันเป็นสุนัตมุอ์กัคคะฮ์ อนึ่ง การไม่ปฏิบัติมันจะถือว่าเป็นมักรูฮ์ ในหนังสือ “อัล-มินฮัจญ์” มีกล่าวไว้ว่า: ไม่มีข้อผ่อนผันในการละทิ้งการเสาะลาฮ์ญะมาอะฮ์ (Sulaiman al – Jamal, 1348 : 5/492 อ้างใน Faql ‘Ilahiy : 1992)

จากทัศนะของบรรดาอุลามะฮ์ในมัชฮับชาฟีอีย์ สามารถสรุปได้ดังนี้

(1) อิหม่ามอัชชาฟีอีย์ไม่ให้ข้อผ่อนผันในการละทิ้งการเสาะลาฮ์ญะมาอะฮ์ สำหรับผู้ที่ไม่มีเหตุจำเป็นที่สามารถผ่อนผันได้

(2) อิหม่ามอัชชาฟีอีย์มีความคิดเห็นว่าเป็นสิ่งดีๆ มามัสยิด และเสาะลาฮ์ญะมาอะฮ์ เพื่อให้พวกเขาเคยชินกับมัน

(3) กลุ่มนักรายงานหะดีษจากมัชฮับชาฟีอีฮ์ เช่น อะบีเยาะรู อิบนุคชัษมะฮฺ อิบนุลมุญชีรและอิบนุหิบบานมีความคิดเห็นว่า แท้จริงการเศาะลาฮฺญะมาอะฮฺนั้นเป็นฟัรฎูอัยนฺ และมีคำกล่าวว่: คำกล่าวนี้เป็นคำพูดของอิหม่าม อัชชาฟีอีฮ์เอง

(4) อิหม่ามอันนะวะวีฮ์และบางคนในบรรดาอุละมาฮฺของมัชฮับชาฟีอีฮ์มีความคิดเห็นว่า การเศาะลาฮฺญะมาอะฮฺเป็นฟัรฎูกัฟายะฮฺ

(5) การที่การเศาะลาฮฺญะมาอะฮฺเป็นฟัรฎูกัฟายะฮฺ ไม่ได้หมายถึง หากบางคนได้ปฏิบัติมันแล้ว คนอื่นจะไม่ต้องรับภาระอะไรเลย แต่ทว่า มันเป็นสุนัตมุอ์กกะดะฮฺ สำหรับคนอื่น ๆ ซึ่งผู้ที่ปฏิบัติมันจะได้รับผลบุญและผู้ที่ไม่ปฏิบัติมันจะได้รับบาป

(6) ผู้ที่ยึดมัชฮับชาฟีอีฮ์บางคนมีความคิดเห็นว่า การเศาะลาฮฺญะมาอะฮฺเป็นสุนัตมุอ์กกะดะฮฺ

(7) ผู้ใดจากมัชฮับชาฟีอีฮ์ที่กล่าวว่า การเศาะลาฮฺญะมาอะฮฺเป็นสุนัต เขาจะหมายถึงว่ามันเป็นสุนัตมุอ์กกะดะฮฺ

2.2.2.3 คำพูดของอุละมาฮฺในมัชฮับฮันบาลีย์

ก. อิหม่าม อะหฺมัด ท่านได้กล่าวถึงผู้ที่ไม่ไปเศาะลาฮฺญะมาอะฮฺว่า : แท้จริงผู้ชายคนนั้นเป็นคนไม่ดี (Ibn al – Mundhir, 1405 : 4/138 อ้างใน Faql ‘Ilahiy : 1992)

ข. มุวัฟฟิอุดดีน บิน กุฎามะฮฺ (อับดุลเลาะฮฺอิบนุอะหฺมัด อิบนุมุฮัมมัดอัล-มัดคิซีฮ์)ท่านพูดว่า: การเศาะลาฮฺญะมาอะฮฺเป็นวาญิบสำหรับการเศาะลาฮฺฟัรฎู 5 เวลา (Ibn Qudamah, 1406 : 5/3)

ค. ชัมชุดดีนอิบนุอะบิอุมร์กุฎามะฮฺอัลมัดคิซีฮ์ ท่านพูดว่า: การเศาะลาฮฺญะมาอะฮฺนับเป็นวาญิบ สำหรับผู้ที่บรรลุนิติภาวะทางศาสนาในทุกการเศาะลาฮฺที่เป็นฟัรฎู (Ibn Qudamah, 1392: 2/2)

ง. เช็คอิบนุตัยมิยะฮฺได้กล่าวว่า : การเศาะลาฮฺร่วมกับญะมาอะฮฺที่ปฏิบัติในมัสยิดเป็นส่วนหนึ่งของเอกลักษณ์แห่งอิสลามที่เด่นชัด และเป็นทางนำแห่งอิสลาม ดังที่ได้กล่าวในหะดีษที่เศาะเฮียะหฺซึ่งอิบนุมัฮฺซูดได้กล่าวว่า: แท้จริงการเศาะลาฮฺห้าเวลานี้ที่ปฏิบัติมาในมัสยิดเป็นส่วนหนึ่งของทางเดินแห่งทางนำ (Abd al – Rahman bin Muhammad, n.d.: 23/250 – 251 อ้างใน Faql ‘Ilahiy: 1992)

และท่าน ได้กล่าวอีกว่า : อันเศาะลาฮฺญะมาอะฮฺ นั้นเป็นส่วนหนึ่งของกิจการที่กำชับในศาสนา ในทัศนะของ บรรดามุสลิม ทั้งหลาย และมัน เป็นฟัรฎูอัยนฺในทัศนะของชน สละฟส่วนใหญ่และในบรรดาอิหม่ามที่เป็นนักรายงานหะดีษ เช่น อิหม่ามอะหฺมัด อิหม่าม อิสฮากและคน

อื่นๆ รวมถึง บางกลุ่มจาก ผู้ที่ยึดตามอิหม่ามอัชชาฟี อี้ยและ มั่นเป็นฟิรฎูกิฟายะฮ์ในทัศนะของอีกกลุ่มหนึ่งจากผู้ที่ยึดตามอิหม่ามอัชชาฟีอี้ย

ผู้ที่ไม่เสาะลาฮูญะมาอะฮ์ เป็นประจำถือว่าเป็นคนไม่ดี ทุกคนจะต้องคัดค้านและห้ามปรามเขาจากการไม่ปฏิบัติในเรื่องดังกล่าว นี้ มีหน้าซ้ำเขาจะถูกลงโทษและคำสักขีพยานของเขาจะถูกปฏิเสธ ถึงแม้ว่าจะมีคนกล่าวว่า: มั่นเป็นสุนด์มูอักกะดะฮ์ก็ตาม (Abd al – Rahman bin Muhammad, n.d. : 23/251 – 252 อ้างใน Faql ‘Ilahiy : 1992)

มีคนถามอิบนุคัยมียะฮ์เกี่ยวกับผู้ที่อาศัยใกล้มัสยิดและเขาไม่มาเสาะลาฮูญะมาอะฮ์ โดยอ้างว่าคิดธุระที่ร้านของเขา ท่านเลยตอบว่า : บรรดาสรรเสริญมีแต่อัลลอฮ์ ﷻ เขาต้องถูกสั่งให้เสาะลาฮูพร้อมกับมุสลิมิน หากเขายังฝืนไม่เสาะลาฮูเขาจะต้องถูกสั่งให้เตาบะฮ์(กลับตัว) หากเขาได้กลับตัวแล้วก็ให้ปล่อยเขาไป แต่ถ้าหากเขายังไม่กลับตัวให้ฆ่าเขาซะ และถ้ารู้ว่าเขาเป็นคนไม่สนใจและละเลยการเสาะลาฮู เราจะรับคำพูดของเขาที่ว่า : “หากฉันว่างแล้วฉันจะเสาะลาฮู ” ไม่ได้ มีหน้าซ้ำ หากรู้ว่าเขาโกหกเราจะรับคำพูดของเขาไม่ได้ และเขาจะต้องปฏิบัติตามที่อัลลอฮ์ ﷻ และท่านเราะฮูต ﷺ สั่งเท่านั้น (นั่นคือ เขาต้องไปเสาะลาฮูญะมาอะฮ์) (Ibn Taimmiyah, 1408 : 2/279 อ้างใน Faql ‘Ilahiy : 1992)

จ. อิหม่ามอิบนุคัยมียะฮ์อิมอัลญะฮิยะฮ์

ท่านได้ชี้แจงคำกล่าวของบรรดาอุลมาอ์เกี่ยวกับบทบัญญัติที่ว่า การเสาะลาฮูญะมาอะฮ์ว่า: ผู้ที่ออกความเห็นว่าเป็นวาญิบ มีอะญออุ อิบนุอะบีเราะบาหุ อัล-หะสัน อัล-บัศรียะ อะบูอัมรุ อัล-เอาซาอีย์ อะบูเชารุ อิหม่ามอะหฺมัดและอิหม่ามอัชชาฟีอี้ยซึ่งท่านได้บันทึกในหนังสือ “มุคตะศ็อร อัลมุชนียะ” (Ibn Qaiyim, n.d. : 62)

ท่านอิบนุคัยมียะฮ์ยังกล่าวอีกว่า : ผู้ที่กล่าวว่าวาญิบมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในสองทัศนะด้วยกัน คือ

(1) การเสาะลาฮูร่วมกับญะมาอะฮ์นั้นเป็นฟิรฎูซึ่งผู้ที่ไม่ปฏิบัติมันจะได้รับการปรับโทษและเขาจะออกจากการคุ้มครองของอัลลอฮ์ ﷻ เนื่องจากการเสาะลาฮูคนเดียว ข้อคิดเห็นนี้เป็นความคิดของชนยุคหลังส่วนมากจากผู้ที่ยึดตามอิหม่ามอะหฺมัด

(2) อะบูหะสัน อัชชะอฺฟะรอญียฺได้พูดถึงในหนังสือ “อัล-อิกนาอ ” ว่า : การเสาะลาฮูญะมาอะฮ์เป็นเงื่อนไขหนึ่งของการเสาะลาฮูที่ถูกต้อง ดังนั้น ผู้ที่เสาะลาฮูคนเดียว การเสาะลาฮูของเขาไม่ถูกต้อง อะบูอัล-วะฟาอฺ บิน อะกิลและอะบูลหะสันอัตตะมิมียฺก็เลือกความคิดเห็นนี้เช่นกัน ส่วนอิบนุหะซิมอัชชะอฺรียฺได้พูดว่า : นี่คือการคิดเห็นของสหายทั้งหลายในมัซฮับของเรา (Ibn Taimmiyah, 1408: 2/279 อ้างใน Faql ‘Ilahiy: 1992)

ส่วนความคิดของอิหม่ามอิบนุก็อยยิมเอง เกี่ยวกับเรื่องการเสาะลาฮูญะมาอะฮุจะเด่นชัดในหนังสือของเขา เช่น ท่านได้พูดว่า : “เป็นหะรอมสำหรับมุฟตีที่ออกความเห็นที่ขัดแย้งกับตัวบทของชะรีอะฮ์ ถึงแม้ว่าความคิดเห็นนั้นจะสอดคล้องกับมัซฮับของเขาก็ตาม ” แล้วท่านก็ยกตัวอย่างดังกล่าว มีคนถามว่า ผู้ที่ไม่มีกิจธุระและเหตุจำเป็นที่อนุญาตได้ จะได้รับการผ่อนผันในการละทิ้งการเสาะลาฮูญะมาอะฮุใหม่? ท่านตอบว่า : ได้ สำหรับเขามีการผ่อนผันให้ ทั้งๆ ที่เราะฮูลุกล่าวไว้ว่า: ฉันไม่มีการผ่อนผันสำหรับเจ้า (นั่นคือ อิบนุอุมมูกตุบ) (Ibn Qaiyim, 1397: 4/239) อ้างใน Fadl ‘Ilahiy: 1992) อิบนุก็อยยิมได้พูดอีกว่า: ตามที่พวกเราได้ศรัทธากับอัลลอฮ์ ﷻ ในการที่ไม่อนุญาตสำหรับคนใดคนหนึ่งที่จะไม่มาเสาะลาฮูญะมาอะฮุในมัสยิด นอกจากผู้ที่มีเหตุจำเป็นและกิจธุระที่สามารถผ่อนผันได้และอัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้นผู้ทรงรอบรู้สิ่งที่ถูกต้อง (Ibn Qaiyim, n.d. : 81) และอิบนุก็อยยิมได้พูดอีกว่า: ผู้ใดที่สังเกตหะดีษอย่างละเอียด เขาก็จะประจักษ์รู้ว่าการเสาะลาฮูญะมาอะฮุในมัสยิดนั้นเป็นฟิรฎอ์ยิบ ต่อทุกคนนอกเสียจากว่ามีเรื่องที่เกิดกั้นเขาที่ไม่สามารถมาเสาะลาฮูญะมาอะฮุได้ ดังนั้น ผู้ใดที่ไม่เสาะลาฮูญะมาอะฮุที่มัสยิดโดยไม่มีกิจธุระอันใดเหมือนกับว่าเขาได้ละทิ้งญะมาอะฮุโดยปราศจากเหตุจำเป็นใดๆ (Ibn Qaiyim, n.d.: 81) และอิบนุก็อยยิมได้ออกความคิดเห็นว่า แท้จริงอันญะมาอะฮุอันนั้นเป็นเงื่อนไขหนึ่งของการเสาะลาฮูญะมาอะฮุที่ถูกต้อง (Ibn Qaiyim, n.d. : 75 - 79)

จากทัศนะของบรรดาอูลามะฮ์ในมัซฮับมัซฮับหันบาลีย์ สามารถสรุปได้ดังนี้

- (1) อิหม่ามอะหฺมัดได้ขนานนามผู้ที่ไม่เสาะลาฮูญะมาอะฮุว่าเป็น “คนไม่ดี”
- (2) ตามที่หลักฐานต่าง ๆ จากคำพูดของอิหม่ามอะหฺมัดว่าเสาะลาฮูญะมาอะฮุเป็นวาญิบสำหรับทุกคน ผู้ที่ไม่ปฏิบัติจะได้รับบาป และญะมาอะฮุอันนั้นไม่ใช่เป็นเงื่อนไขต่อการเสาะลาฮูญะมาอะฮุที่สมบูรณ์
- (3) มีสายรายงานอื่นจากอิหม่ามอะหฺมัดว่า อันญะมาอะฮุอันนั้นเป็นเงื่อนไขหนึ่งในการเสาะลาฮูญะมาอะฮุที่สมบูรณ์
- (4) เป็นการวาญิบที่จะต้องเสาะลาฮูญะมาอะฮุเว้นแต่มีเหตุจำเป็นและกิจธุระที่สามารถผ่อนผันได้
- (5) เป็นที่ห้ามสำหรับมุฟตีที่จะผ่อนผันให้กับคนใดคนหนึ่งละทิ้งทั้งญะมาอะฮุโดยปราศจากกิจธุระ ผู้ที่อาศัยอยู่ใกล้กับมัสยิดต้องเสาะลาฮูญะมาอะฮุในมัสยิด
- (6) ผู้ที่ละทิ้งการเสาะลาฮูญะมาอะฮุเป็นประจำ จำเป็นที่เราจะต้องคัดค้านและห้ามปรามเขาจากการไม่เสาะลาฮูญะมาอะฮุและต้องลงโทษเขาและคำสัจชีพยานของเขาจะไม่ถูกรับ
- (7) นักปกครองของมุสลิมจะต้องประกาศรบกับผู้ที่ละทิ้งการเสาะลาฮูญะมาอะฮุ